

คนรุ่นใหม่ ร่วมใจ ขจัดภัย โรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี

ศูนย์ประสานงานโรคพยาธิใบไม้ตับ
และมะเร็งท่อน้ำดี

1. กล่าวทักทาย

2. เกริ่นนำ : เข้าสู่เนื้อหาโดยกล่าวถึงสถานการณ์โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

- โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ และโรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็น

สาเหตุการเสียชีวิตในลำดับต้นๆของภาคอีสานตอนบน ซึ่งขณะนี้ในประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อโรคพยาธิใบไม้ตับ ไม่น้อยกว่า 3 ล้านคน และประชาชนกลุ่มนี้ อาจจะพัฒนาเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดีในระยะเวลาประมาณ 20-30 ปีข้างหน้า ปัจจุบันผู้เสียชีวิตจากโรคมะเร็งท่อน้ำดี ปีละ 15,000-20,000 ราย

3. เปิดโอกาสให้ซักถาม

ทุกคนมีโอกาสเป็น
โรคพยาธิใบไม้ตับ
ได้ถ้ากินปลาน้ำจืด
เกล็ดขาวดิบ

โรคพยาธิใบไม้ตับ คือ
โรคที่เกิดจากการอักเสบของท่อน้ำดีติดเชื้อ “พยาธิใบไม้ตับ”
ซึ่งได้รับพยาธิจากการกินอาหาร ประเภทปลาดิบ
ที่มีตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับ ทำให้มีโอกาส
เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีและเสียชีวิตได้

เราติดพยาธิใบไม้ตับ
ได้อย่างไร

4 พยาธิตัวอ่อนระยะติดต่อ
(Metacercaria) ในปลาน้ำจืด
ถูกกินเข้าไปสู่ร่างกายของมนุษย์

3 พยาธิระยะเซอคาเรีย
ว่ายน้ำไปฝังตัวในเนื้อ
และเกล็ด ปลาน้ำจืด

2 ไข่พยาธิถูกหอยกิน

5 พยาธิตัวอ่อนเดินทาง
เข้าสู่ท่อน้ำดีบริเวณ
ลำไส้เล็กส่วนต้น

พัฒนาการระยะต่างๆ ในหอยไซ

Miracidia

Sporocysts

Rediae

Cercariae

ภาพรูปถ่ายไข่พยาธิใบไม้ตับ
จากการตรวจอุจจาระ

ตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับ

ภาพรูปถ่ายพยาธิใบไม้ตับ
ตัวเต็มวัย

1 ไข่พยาธิปนมากับ
อุจจาระ

6 พยาธิตัวเต็มวัยในท่อน้ำดีในตับ
และนอกตับ

อธิบายเพิ่มเติม :

1. ครูนำเข้าสู่เนื้อหาโดยการใช้คำถาม “ เรา รู้จักโรคพยาธิใบไม้ตับดีหรือยัง ”
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบคำถาม
3. อธิบาย เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับคืออะไร และเกิดโรคนี้ได้ได้อย่างไร โดยมีรายละเอียดดังนี้
  - โรคพยาธิใบไม้ตับ คือ โรคที่เกิดจากการอักเสบของท่อน้ำดีติดเชื้อ “พยาธิใบไม้ตับ” ซึ่งได้รับพยาธิจากการกินอาหาร ประเภทปลาดิบ ที่มีตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับ ทำให้มีโอกาสเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีและเสียชีวิตได้
4. นักเรียนจะทำอย่างไรเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จากการกินปลาดิบให้เป็น

ปลาสุก เพื่อป้องกันการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ

- ประชาชนติดโรคพยาธิใบไม้ตับ จากการกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาว (ตระกูลปลาตะเพียน) เม่นปู รังคิ๊บ หรือสุกๆ ดิบๆ ที่มีตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับปนเปื้อน ประชาชนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งท่อน้ำดีและเสียชีวิตได้ เราจึงต้องกินอาหารที่ปรุงสุกร้อนจะปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับ

5. เราติดพยาธิใบไม้ตับได้อย่างไร

- การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับเริ่มจาก
  1. พยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่ในท่อน้ำดีของตั๊กแตนและสัตว์รังโรค(หมา แมว) เมื่อพยาธิออกไข่พยาธิจะออกมาในลำไส้ปนออกมากับอุจจาระ ที่ไม่ถ่ายลงส้วมหรือรดรดดูส้วมทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ
  2. หอยโข่งที่อยู่ในน้ำจะกินไข่พยาธิที่ปนมากับอุจจาระโดยหอยโข่งเป็นพาหะซึ่งไข่พยาธิจะเจริญเป็นตัวอ่อนในหอยโข่ง
  3. ระยะต่อมาตัวอ่อนจะออกจากหอยโข่งว่ายน้ำเข้าปลาทางไต ครีบ แล้วฝังตัวในเนื้อปลาและเกล็ดของปลาน้ำจืดเกล็ดขาว
  4. ตัวอ่อนของพยาธิจะไปเจริญเติบโตต่อในปลาน้ำจืดเกล็ดขาว เป็นตัวอ่อนระยะติดต่อ
  5. เมื่อคนกินปลาที่ปรุงดิบหรือสุกๆ ดิบๆ ที่ติดเชื้อพยาธิตัวอ่อน ก็เดินทางเข้าสู่ท่อน้ำดีบริเวณลำไส้เล็กส่วนต้น
  6. ตัวอ่อนของพยาธิจะเจริญเติบโตเป็นพยาธิตัวเต็มวัยในท่อน้ำดีของตับ รวมช่วงระยะเวลาจากคนเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับผ่านหอยและเข้าปลาแล้วแพร่โรคติดต่อสู่คนอื่นครั้ง ในเวลาประมาณ 3 เดือน

ทำไมคนอีสานจึงเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ?

สาเหตุที่ทำให้มีการแพร่ระบาดของโรคพยาธิใบไม้ตับ และยังคงมีการติดเชื้อสูงในภาคอีสาน และภาคเหนือบางพื้นที่ เนื่องจากมีปัจจัย 3 ประการ

1

กินปลาน้ำจืดเกล็ดขาวดิบ หรือ สุกๆ ดิบๆ

2

เมื่อออกไปทำงานนอกบ้าน มักจะถ่ายอุจจาระลงพื้นดิน หรือ รถดูดสวมทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในสิ่งแวดล้อม

3

ในแหล่งน้ำต่างๆ มีหอย และปลาอยู่ร่วมกัน ทำให้วัฏจักรชีวิตของพยาธิใบไม้ตับครบสมบูรณ์

อธิบายเพิ่มเติม :

1. ครูนำเข้าสู่เนื้อหาโดยการใช้คำถาม “ ทำไมคนอีสานจึงเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ ”
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบคำถาม
3. อธิบายเรื่อง สาเหตุของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ ดังนี้

- สาเหตุที่ทำให้มีการแพร่ระบาดของโรคพยาธิใบไม้ตับ และยังคงมีการติดเชื้อสูงในภาคอีสานเนื่องจากมีปัจจัย 3 ประการดังนี้

1. กินปลาน้ำจืดเกล็ดขาวดิบหรือสุกๆดิบๆ
2. ออกไปทำนาทำไร่ มักจะถ่ายอุจจาระนอกส้วม ถ่ายตามพุ่มไม้ ถ่ายลงในแหล่งน้ำ หรือรดรดส้วมทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในสิ่งแวดล้อม
3. ในแหล่งน้ำต่างๆมีหอยและปลาอยู่ร่วมกัน ทำให้วัฏจักรชีวิตของพยาธิใบไม้ตับครบสมบูรณ์

ปลาที่นิยมนำมาปรุงอาหาร ที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ปลาช่อน

ปลาสวาย

ปลาแก้มช้ำ

ปลาสวายนกเขา

ปลากระสับจุด

ปลากระมัง

ปลาน้ำจืดในภาคอีสาน ที่พบว่าการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับมากที่สุด
ได้แก่ ปลาช่อน ปลาแก้มช้ำ ปลากระสับจุด ปลาสวาย
ปลาสวายนกเขา ปลากระมัง เป็นต้น

ก้อยปลา
ลาบปลา

ปลาส้ม

ปลาร้า
หมักปลา

ปลาร้า/
แจ่วปลาร้า

อาหารที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ
ที่ชาวอีสานชอบกิน

อธิบายเพิ่มเติม :

1. ครูนำเข้าสู่เนื้อหาโดยการใช้คำถาม “ปลาชนิดใดบ้างที่ติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ”
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบคำถาม
3. อธิบาย เรื่อง ปลาชนิดใดบ้างที่ติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ
  - คนติดโรคจากการกินปลาน้ำจืดเกล็ดขาว ตระกูลปลา

ตะเพียน ชนิดของปลาที่ติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับได้สูง และเป็นสาเหตุให้คนติดโรคพยาธิใบไม้ตับ ได้แก่ ปลาดุก ปลาแก้มช้ำ ปลากะพงขาว ปลาสวาย ปลาสร้อยขาว ปลาสร้อยนกเขาและ ปลากะมัง เป็นต้น

- อาหารที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ ที่ชาวอีสานชอบกิน ได้แก่ ก้อยปลาดิบ ลาบปลาดิบ ปลาต้มดิบ ปลาจ่อมดิบ หม่าปลาดิบ ปลาร้าดิบ
- ค่านิยมและวัฒนธรรมของคนอีสาน ที่ชอบปรุงอาหารดิบๆสุกๆ ได้แก่ ก้อยปลา ลาบปลา ปลาต้ม ปลาจ่อม หม่าปลา ปลาร้า แก้วปลาร้า เป็นต้น ซึ่งมีความเชื่อว่ากินดิบแล้วจะแข็งแรง ผลที่ตามมา ก็คือความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับซึ่งอาจนำไปสู่การเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี

ประเพณี/ความเชื่อ

กินดิบทำให้ร่างกายแข็งแรง

ผ่าหนอง/ลงสระ

สภาพที่อยู่อาศัย

ใกล้แหล่งน้ำ
ที่ตั้งของส้วม

ปัจจัยเสี่ยงของโรค มะเร็งท่อน้ำดี

- เคยติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ
- ชอบกินปลาน้ำจืดสุกๆดิบๆ
- มีญาติสายตรงเป็นมะเร็งท่อน้ำดี
- มีประวัติเคยกินยาPraziquantel

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี

พฤติกรรม

กินลาบดิบ ก้อยปลาดิบ

ต้มปลาดิบเป็นประจำ

ไม่รักษาสุขภาพ สูดบุหรี่ / ดื่มเหล้า

สุขาภิบาล/ สิ่งแวดล้อม

ส้วม การขับถ่าย

การกำจัดสิ่งปฏิกูล ทั้งเศษอาหารปลา

การเลี้ยงสัตว์(สุนัข/แมว)

ลักษณะบุคคล

เพศ / อายุ

อธิบายเพิ่มเติม :

1. ครูนำเข้าสู่เนื้อหาโดยการใช้คำถาม “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี”
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบคำถาม
3. อธิบาย เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

- **ประเพณี :** ผ่าหนอง/ลงสระ (ลงแขกหาปลา) ลงแขกเกี่ยวข้าว และมีความเชื่อ เรื่องกินดิบแล้วทำให้ร่างกายแข็งแรง และคิดว่าเป็นอาหารเลิศรส/พิเศษ
- **ที่ตั้งที่อยู่อาศัย :** อยู่ใกล้ๆกับแหล่งน้ำ
- **ลักษณะบุคคล :** เพศชาย มีโอกาสติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับมากกว่าเพศหญิง เพราะผู้ชายมีพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่า
- **พฤติกรรม :** ชอบกินปลาดิบหรือสุกๆดิบๆ ประเภท ลาบ ก้อย ส้มปลา เป็นประจำ
- **สุขาภิบาล/สิ่งแวดล้อม :** การขับถ่ายนอกส้วม การกำจัดสิ่งปฏิกูลไม่ถูกต้อง
- **ปัจจัยเสี่ยงของโรคมะเร็งท่อน้ำดี :** เคยติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ ชอบกินปลาน้ำจืดมีเกล็ดขาวและปรุงดิบๆสุกๆ และมีญาติสายตรงป่วยด้วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี

อาการของโรคมะเร็งท่อน้ำดี

ผู้ที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับส่วนใหญ
ยังไม่แสดงอาการและอาจไม่ทราบว่าเป็นโรคนี
จนกว่าจะตรวจพบไข่พยาธิในอุจจาระ
สำหรับอาการของโรคมะเร็งท่อน้ำดี
สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะ

1 ระยะเริ่มแรก

เบื่ออาหาร ผอมลง อ่อนเพลีย
ท้องอืด ท้องเฟ้อ อาหารไม่ย่อย

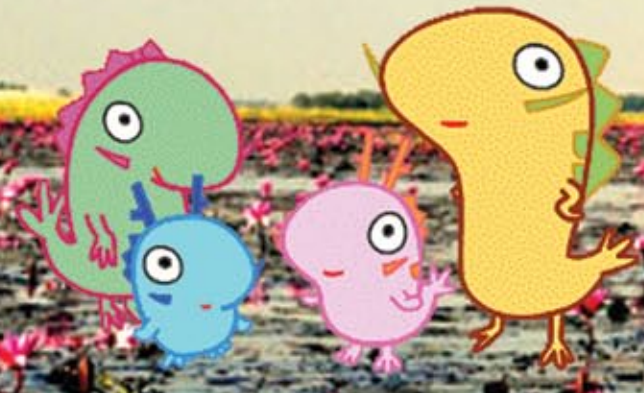
2 ระยะมีอาการ

ตาเหลือง ตัวเหลือง เกิดภาวะดีซ่าน
เนื่องจากท่อน้ำดี อุดตัน

3 ระยะสุดท้าย

ตับโต ท้องมาน บวมตามขา ตับถูกทำลาย
ทางเดินน้ำดีอุดตัน ถุงน้ำดีโป่งพอง
มะเร็งท่อน้ำดี

อธิบายเพิ่มเติม :

1. ครูนำเข้าสู่เนื้อหาโดยการใช้คำถาม “อาการของโรคมะเร็งท่อน้ำดี เป็นอย่างไร”
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบคำถาม
3. อธิบาย เรื่อง อาการของโรคมะเร็งท่อน้ำดี
  - ผู้ที่เป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดีมักไม่มีอาการและไม่ทราบว่าป่วยจนกว่าจะตรวจพบใช้พยาธิวิทยาในอุจจาระ สำหรับอาการของ

โรคมะเร็งท่อน้ำดี สามารถแบ่งออก ได้ 3 ระยะ

- **อาการเริ่มแรก** มีอาการ เบื่ออาหาร ผอมลง อ่อนเพลีย ท้องอืด ท้องเฟ้อ อาหารไม่ย่อย ปวดท้อง จุกเสียด โดยรู้สึกแน่นท้องที่ใต้ชายโครงขวาอาจจุกแน่นไปที่ใต้ลิ้นปี่หรือใต้ชายโครงซ้ายมีอาการรู้สึกอกร้อน มีไข้ต่ำๆ อาการมักเกิดในตอนบ่ายๆ และนานประมาณ 1-3 ชั่วโมง
  - **ระยะมีอาการ** โรคมะเร็งท่อน้ำดี มีอาการตาเหลือง ตัวเหลือง โดยเกิดภาวะดีซ่าน เนื่องจากท่อน้ำดีอุดตัน หรืออาจพบภาวะตับแข็ง เมื่อจับบริเวณลิ้นปี่ มีตับอักเสบ มีน้ำในช่องท้องและมีอาการบวมหน้า
  - **ระยะสุดท้าย** มีตับโต ท้องมาน บวมตามขา ตับถูกทำลาย ทางเดินน้ำดีอุดตัน อุจจาระสีเทาอมดำ ทำให้มีโอกาสเกิดเป็นมะเร็งท่อน้ำดี โดยผู้ป่วยอาจเสียชีวิตจากการทำงานของตับและไตล้มเหลว
4. คุณครูเน้นย้ำความรุนแรงของโรคมะเร็งท่อน้ำดีที่เกิดจากพยาธิใบไม้ตับ

ไปโรงพยาบาล /
คลินิกใกล้บ้าน

1

ส่งอุจจาระไปตรวจ

เพื่อปลอดโรคพยาธิใบไม้ตับ

ข้อปฏิบัติ...

เลิกกินปลาดิบ
พืชพยาธิใบไม้ตับ

5

4

ควรรับยาตามแพทย์สั่ง
ไม่ควรซื้อยากินเอง

2

3

พบพยาธิใบไม้ตับ

อธิบายเพิ่มเติม :

1. ครูนำเข้าสู่เนื้อหาโดยการใช้คำถาม “ **จะปฏิบัติตัวอย่างไร ให้ปลอดพยาธิใบไม้ตัม** ”
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบคำถาม
3. อธิบาย เรื่อง ข้อปฏิบัติ เพื่อปลอดพยาธิใบไม้ตัม

- วิธีเดียวที่จะยืนยันได้ว่าเป็นโรคพยาธิใบไม้ตัม คือ ต้องตรวจหาไข่พยาธิในอุจจาระที่โรงพยาบาลใกล้บ้านหรือสถานีนอนามัย หากพบว่ามีไข่พยาธิใบไม้ตัมในอุจจาระต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ โดยรับยาฆ่าพยาธิไปรับประทาน และเลิกกินปลาดี

อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับ

กินปลาดิบ

ต้องทุกข์ยาก

ถ้าไม่เลิก

จงหวนกลับ

กินก้อยดิบ

ตอนป่วย

ชีพนี้

กินปลาสุก

อรร้อยปาก

ด้วยโรคตับ

อาจลาลับ

ทุกข์จะคลาย

ก่อนน้ำดีอีกเสบ

มะเร็งก่อนน้ำดี

ดีช่าน

อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับ

กินปลาดิบ   กินก้อยดิบ   อร์อยปาก
ต้องทุบยา   ตอนปวย   ด้วยโรคตับ
ถ้าไม่เลิก   ชีพนี้   อาจลาลับ
จงวนกลับ   กินปลาสุก   ทุกจะคลาย

ท่อน้ำดีอักเสบ

มะเร็งท่อน้ำดี

ดีซ่าน

อธิบายเพิ่มเติม :

1. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมโดยการอ่านคำกลอนในภาพพลิก
2. ครูนำเข้าสู่เนื้อหาโดยการใช้คำถาม “ **อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี** ”
  - เมื่อพยาธิใบไม้ตับอยู่ในร่างกายคน อันตรายจะเกิดขึ้นมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนตัวพยาธิที่สะสมในตัวเรา

พยาธิจะเกาะดูดผนังท่อน้ำดี ทำให้เกิดการระคายเคือง สารที่พยาธิใบไม้ตับขับถ่ายทำให้ท่อน้ำดีอักเสบ และเยื่อผนังท่อน้ำดีหนาขึ้น พัฒนาเป็นก้อนมะเร็งไปอุดตันท่อน้ำดี ซึ่งผู้ป่วยจะมีอาการดีซ่าน มีไข้ ตับโต ระยะนี้ถ้ารักษายังมีโอกาสหาย แต่ถ้าตับถูกทำลายถาวร อาการดีซ่านเพิ่มมากขึ้น ตับโตมากขึ้น ถุงน้ำดีโป่งพอง มีโอกาสเกิดมะเร็งท่อน้ำดี ต้องนอนโรงพยาบาล เพื่อรับการรักษา ทำให้เสียเงินเสียเวลา และเสียชีวิตได้

3. ครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และซักถามหากนักเรียนมีข้อสงสัย

สุก

กินปลาที่ปรุงสุก
ด้วยความร้อนทุกครั้ง

5 ส

ห่างไกลพยาธิใบไม้ตับ
และมะเร็งท่อน้ำดี

ส่งตรวจ

เมื่อมีประวัติเคยกินปลาน้ำจืดดิบ
หรือสุกๆดิบๆ ควรตรวจอุจจาระ
เพื่อหาไข่พยาธิ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

สะอาด

ล้างมือให้สะอาด ก่อนกินอาหาร
ก่อนปรุงอาหาร และ
หลังถ่ายอุจจาระทุกครั้ง

ส้วม/สิ่งปฏิกูล

ถ่ายอุจจาระลงในส้วม
และทิ้งสิ่งปฏิกูลให้ถูกวิธี

สาธารณสุข

กินยารักษา เมื่อตรวจพบว่า
เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับแล้ว
เลิกกินปลาดิบ
และกินอาหาร
ที่สุกสะอาด

อธิบายเพิ่มเติม :

1. อธิบายเกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับโดยใช้หลัก “ 5 ส ห่างไกลโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ”

- สุก : กินอาหารที่ทำจากปลาน้ำจืดเกล็ดขาว ต้องปรุงให้สุกด้วยความร้อนเพื่อป้องกันการติดพยาธิใบไม้ตับ จากตัวอ่อนของพยาธิที่มีอยู่ในเนื้อปลา

- สะอาด : ล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาดก่อนกินอาหาร และหลังขับถ่ายอุจจาระ เพื่อป้องกันไม่ให้ไข่พยาธิ และเชื้อโรคอื่นๆ เข้าสู่ร่างกายทางปาก
- ส้วม/สิ่งปฏิกูล : ถ่ายอุจจาระลงในส้วม และผู้รับผิดชอบนำสิ่งปฏิกูลไปทิ้งให้ถูกวิธี เพื่อป้องกันไข่พยาธิ โดยเฉพาะไข่พยาธิใบไม้ตับที่อยู่ในอุจจาระแพร่กระจายไปในดินและน้ำ
- ส่งตรวจ : ส่งอุจจาระตรวจหาไข่พยาธิที่โรงพยาบาลใกล้บ้านอย่างน้อยปีละครั้ง
- สาธารณสุข : กินยารักษาเมื่อตรวจพบว่าเป็นโรคพยาธิ เพื่อตัดวงจรการแพร่โรค และเลิกกินปลาดิบหรือสุกๆดิบๆ

2. ครูร่วมเสริมแรงและให้กำลังใจในการปฏิบัติตามหลัก 5 ส

ได้เวลา

สุขบัญญัติ

แล้วสร้างแบบ!!

สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 วิธีสร้างสุขภาพดีให้ตัวเอง

1

ดูแลรักษาร่างกาย
และบอกรู้ให้สะอาด

2

รักษาฟันให้แข็งแรง
และแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง

3

ล้างมือให้สะอาด
ก่อนกินอาหาร และหลังการขับถ่าย

4

กินอาหารสุก สะอาด
ปราศจากสารอันตราย
หลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีจัด

5

งดบุหรี่ สุรา สารเสพติด
การพนัน และการสำส่อนทางเพศ

6

สร้างความสัมพันธ์
ในครอบครัวให้อบอุ่น

7

ป้องกันอุบัติเหตุ
ด้วยกรณีไม่ประมาท

8

ออกกำลังกายสม่ำเสมอ
และตรวจสุขภาพประจำปี

9

ทำจิตใจให้ร่าเริง
แจ่มใสอยู่เสมอ

10

มีสำนึกต่อส่วนรวม
ร่วมสร้างสรรค์สังคม

เพลง ปลาธำสุกสุข

ศิลปิน ไมค์ ภิรมย์พร

จะปรุงอาหารครั้งใด ต้องใส่ใจใส่ปลาร้าสุก
ปลาร้าสุกสะอาดปลอดภัย (ซ้า)
เมื่อกินก็มีโอกาสเป็นโรคร้ายในท่อน้ำดี
อยากให้ดีต้องปรุงให้สุกก่อนกินลงไป
จะได้กินได้สบายได้สุข
(ซ้า**) พี่น้องที่กินปลาร้า
โรคร้ายอย่าได้ประมาท
พยาธิใบไม้ตับ ติดมากับปลาร้าทั่วไป
พยาธิใบไม้ตับ มากับปลาร้าไม่สุก

(ซ้า**)

จะได้กินได้สบายได้สุข (ซ้า)
ปลาดิบใช้ทำปลาร้า ที่ติดมาก็คือพยาธิ
ปลาร้าปลาดิบปลาเกล็ดพยาธิใบไม้มากมี
ซ้า*) จะปรุงอาหารครั้งใด ต้องใส่ใจใส่ปลาร้าสุก
ปลาร้าสุกสะอาดปลอดภัย
ความสบายต้องมาพร้อมความสะอาด
ทุกพยาธิมีอันตราย
จะให้ปลอดภัย ต้องต้มให้สุกทุกก่อนปลาร้า
ต้องต้มให้สุก กินก็ปลอดภัย ปลอดภัย

การล้างมือ 7 ขั้นตอน

1 ฝ่ามือถูกัน

2 ฝ่ามือถูหลังมือ และนิ้วถูซอกนิ้ว

3 ฝ่ามือถูฝ่ามือ และนิ้วถูซอกนิ้ว

4 หลังนิ้วมือ ถูฝ่ามือ

5 ถูนิ้วหัวแม่มือ โดยรอบด้วยฝ่ามือ

6 ปลายนิ้วมือ ถูขวางฝ่ามือ

7 ถูรอบข้อมือ

วิธีการล้างมือ : กดสบู่เหลวให้ได้ปริมาณ 2 ใน 3 ฝ่ามือ ล้างมือครบ 7 ขั้นตอน นาน 30 นาที แค่นี้ก็ปลอดภัยกันแล้ว

เพลงล้างมือบ่อยๆ

(จาก<http://www.youtube.com/watch?v=vl-za6wEGOE>)

ขอถามสักนิด ขอถามสักนิด ทำไมต้องล้างมือ
จะเป็นยังไง จะเป็นยังไง ถ้าเราไม่ล้างมือ
เธอ
(ซ้ำ) ล้างแบบไหนดี ถึงจะถูก ถูก ถูกวิธี
(ซ้ำ2) เริ่มที่ข้อ 1 เอาฝ่ามือมาถูกัน
ข้อที่ 3 ต้องเอาฝ่ามือถูฝ่ามือ
แล้วมาข้อที่ 5 ต้องถูนิ้วหัวแม่มือ
และข้อที่ 7 ถูวนรอบๆข้อมือ
ล้างมือบ่อยๆ ล้างมือบ่อยๆ ล้างมือบ่อยๆ ล้างมือบ่อยๆ
เข้าห้องน้ำ กินอาหาร อย่าประมาท อาจติดเชื้อโรคมา
ป้องกันเชื้อโรคต่างๆติดอยู่ มันจะเข้าสู่ร่างกายเธอ

อยากจะรู้ อยากจะรู้ ก็ขยับ ก็ขยับ เข้ามาเลย
จะมีเชื้อโรคต่างๆติดอยู่ มันจะเข้าสู่ร่างกาย
ไม่ยากเลยจริงๆ 7 ข้อนี้ทำง่ายเหลือเกิน
ข้อที่ 2 นั้นต้องเอาฝ่ามือถูหลังมือ
ข้อที่ 4 ต้องเอาหลังนิ้วมือถูฝ่ามือ
ข้อที่ 6 เอาปลายนิ้วมือถูคว้านฝ่ามือ
ทำประจำก็จะดี ดี ดี (ซ้ำ 2)
ไม่ยากสักนิด ไม่ยากสักนิด มา มา มาล้างมือ
เริ่มต้นวันนี้ เริ่มต้นวันนี้ ชวนกันให้ล้างมือ
(ซ้ำ)

คนรุ่นใหม่ ร่วมใจ ขจัดภัย

โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พวกเราคนรุ่นใหม่
ไม่กินปลาดิบ

ร่างกายแข็งแรง
ไม่เป็นพยาธิใบไม้ตับแล้ว...

ที่ปรึกษา

- ศ.ดร. พวงรัตน์ ยงวณิชย์   โครงการแก้ไขปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (CASCAP)
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ศ.ดร. ไพบุลย์ สิทธิถาวร   ภาควิชาปรสิตวิทยาและศูนย์วิจัยพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะผู้จัดทำ

- แพทย์หญิงศศิธร ตั้งสวัสดิ์   ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น
- ดร.เกษร แถวโนนจิว   รองผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น
- นางอมรรัตน์ ภูกาบขาว   หัวหน้ากลุ่มโรคและภัยสุขภาพที่เป็นปัญหาในพื้นที่
- น.ส.กานต์ญาณี เกียรติพนมแพ   นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สคร.8 อุดรธานี
- นางวราพร สดบุญมา   พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ สคร.7 ขอนแก่น
- นางศุจินันท์ ตรีเดช   เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน สคร.7 ขอนแก่น
- นายอนุชา มลาลัย   เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน สคร.7 ขอนแก่น
- นายวัชรวีร์ จันทรประเสริฐ   นักกีฏวิทยา สคร.7 ขอนแก่น
- น.ส.ช่อมालา อุทัยอินทร์   เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติการ สคร.7 ขอนแก่น
- นายณัฐกิตต์ โคตมะ   นักประชาสัมพันธ์ สคร.7 ขอนแก่น
- นายณัฐวัฒน์ ทวีพัฒน์ผาติ   เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติการ สคร.7 ขอนแก่น
- นายธนะชัย จำรัสไวย   พนักงานปฏิบัติการพาหะนำโรค สคร.7 ขอนแก่น